

Geluidsrealist

Iedereen kan tegenwoordig met minimale middelen en voor weinig geld thuis muziek produceren. Vroeger was je echter aangewezen op kostbare apparatuur en peperdure studio's. In de serie Gamechangers eren we de apparaten die deze barrière wisten te doorbreken en de aanzet gaven tot serieuze homerecording. De tweede gamechanger is de Auratone 5C Super-Sound-Cube.

door **Peter Hoeks**
peter@interface.nl

Monitoring is altijd een serieus probleem geweest in muziekproductie, want hoe weet je of je mix wel optimaal overkomt bij je doelgroep? Lang geleden dacht men niet zo heel diep na over dit probleem en waren er ook maar weinig serieuze monitorspeakers beschikbaar. In Amerika gebruikte men heel lang de befaamde Altec 604, dezelfde speaker die je toen in de meeste bioscopen tegenkwam. In Engeland zullen het eerder Tannoy's zijn geweest, of door de BBC ontworpen monitors. In Nederland vermoedelijk iets Duits of een Philips-product. Vanaf begin jaren zestig kwamen er steeds meer speciale monitors voor de geluidsstudio op de markt van merken als Altec Lansing, JBL, Tannoy, Urei en anderen.

Het ging daarbij in veel gevallen om passieve driewegsystemen die met externe breedbandversterkers werden aangestuurd. De filosofie was toen: hoe groter hoe beter. Dus zag je vaak joekels van kasten die in de muur waren ingemetseld om zo de laagweergave te verbeteren, of die met kettingen aan het plafond hingen; typisch 'farfield'-monitoring.

Langzaam maar zeker beseften producers echter dat dit totaal niks van doen had met hoe de meeste mensen in de praktijk naar hun favoriete muziek luisterden, namelijk via een transistorradio (middengolf!), in de auto (ook middengolf) of via een simpel tienerpick-upje met luidspreker in de deksel. Dus als je erin slaagde om juist op dat soort simplistische consumentensystemen lekker hard, duidelijk en stevig over te komen, dan had

je productie meteen een streepje voor op de razendsnel groeiende popmarkt. De logge monitors in de studio van die tijd gaven in dat opzicht absoluut geen goed beeld van de sound, dus sneed men eenmalige vinyl (laquers), of maakte men cassettes om de sound thuis of in de auto te checken. Sommige studio's hadden zelfs een mini-middengolfzender in huis om op een autoradio of transistorontvanger de mix te kunnen checken.

Nearfield

Deze situatie was natuurlijk totaal onpraktisch. Er was dringend een systeem nodig om ter plekke in de studio te kunnen controleren hoe je mix klonk op de radio en op simpele pick-upjes. Volgens de legende was Motown een van de eersten die daar werk van maakte. Ze construeerden zelf een klein weergavesysteem (mono natuurlijk!) dat pal voor de neus op de mengtafelbrug stond, kortom: near-field monitoring. Luister naar een paar bekende

Motown-hits en je hoort meteen hoe goed dat werkte: een stevige compacte sound met fantastisch verstaanbare vocals en een lekker presente ritmesectie.

In 1959 had Jack Wilson een vergelijkbaar idee en begon hij in zijn Amerikaanse garage aan de eerste lichting van de Auratone 5C Super-Sound-Cubes, zoals het product uiteindelijk ging heten. Supereenvoudige kleine passieve monitors in een kleine kubusvormige, wat lullig gefineerde behuizing met een 4,5" breedbandspeaker. In de loop der jaren groeide deze Kleinduimpje-in-Reuzenland uit tot de favoriete monitor van zowat alle relevante producers. Op vrijwel elke studiofoto uit de jaren zeventig en tachtig zie je een setje Auratones op de meterbrug van de mixers trots hun werk doen in de slagschaduw van de enorme monitorkasten in of aan de muur die nauwelijks nog gebruikt werden. En je kon ze gewoon meenemen naar de studio waar je werkte.

Bij de allergrootste pophits van die tijd werden cruciale beslissin-

De Auratone groeide uit tot de favoriete monitor van zowat alle relevante producers

gen genomen op basis van wat die nederige Auratones de engineers vertelden. Engineer Bruce Swediën vertelde bijvoorbeeld dat hij en producer Quincy Jones zo'n tachtig procent van de tijd naar de Auratones luisterden tijdens de productie van Michael Jackson's megahits. En ook bij de *Saturday Night Fever*-soundtrack van de Bee Gees was het de Auratone die de weg wees.

Horrortones en Auralclones

De Auratone wordt vaak aangemerkt als een monitor met een goedkope sound - 'horrortone' - die een beeld geeft van hoe iets op een matig tot slecht weergavesysteem klinkt. Maar volgens velen is dat niet terecht. Daarbij moet ook worden opgemerkt dat

de diverse jaargangen van de 5C behoorlijk verschillend kunnen klinken. Het frequentiebereik is natuurlijk beperkt, maar dankzij het breedbandsysteem zijn er geen rare frequentiezweepers in het cross-overgebied en het fasegedrag is loepzuiver. Ook de gesloten kast helpt daarbij; een baspoort kan voor allerlei minder prettige faseverschijnselen en kamfiltering zorgen.

De 5C levert, mits gecombineerd met een goede eindversterker - de favoriet indertijd was een Crown D-150 - een uitstekende weergave. Weliswaar zonder het tophoog of het sublaag, maar juist daarom is het brede middengebied zo goed te beoordelen en kun je er ook heel lang naar luisteren zonder dat je oren afstompen. Zit de vocal goed, is de

baslijn prominent genoeg, hoor je de click van de basdrum, is de snare te hard, zit er een penetrante resonantie in een instrument, staat de buscompressor optimaal? Al dat soort zaken hoor je perfect op een Auratone. En je hoort vooral ook of het lekker op de radio gaat klinken! Niet voor niets zijn er nu diverse 'Auralclones' te koop en kom je de 5C tegen in allerlei speaker-simulatiesoftware.

Gamechanger

De Auratone 5C zorgde vanaf begin jaren zestig voor een revolutie in studiomonitoring. Niet langer was de klassieke muziek

en jazz normgevend voor hoe iets moest klinken. De enorme markt van tieners en twintigers die hongerig waren naar pop en rock werden toonaangevend. Tegelijkertijd zorgde deze dwerg ook voor een radicale omwenteling in het denken over studiomonitoring. Pompeuze en statische farfield monitoring maakte plaats voor een standaardstelsel van nearfield monitoring waarop je niet puur technisch, maar bijna emotioneel je mix of eigenlijk je liedje kon beoordelen. Als dat het predicaat 'Gamechanger' niet verdient, dan weet ik het niet meer. ■

Yamaha NS-10

Eind jaren zeventig was het de hoogste tijd voor een Auratone-opvolger; consumenten luisterden immers veel vaker op hifi-speakers, radio werd langzaam minder belangrijk en engineers wilden ook wel eens iets anders. De nieuwe nearfield ster werd de Yamaha NS-10, een doorsnee hifi-speaker die in Japan al hier en daar als monitor werd gebruikt. Dat idee sijpelde door naar de VS waar vooral mixengineer Bob Clearmountain de NS-10 omarmde. Wel hing hij een tissue voor de tweeter om het penetrante hoog enigszins te temmen. De Yamaha was namelijk bepaald geen goedklingende monitor: ontbrekende subbas, nogal bonkerig laag, een flinke neus in het middengebied en irritant hoog-midden. Het achterliggende idee bij al die akelige eigenschappen was, dat als je op de NS-10's een goede mix maakte het dan op alle speakers goed zou klinken. De NS-10 wordt vaak een vergrootglas voor het midden en hoog-midden genoemd, en juist daar zit de essentie van een goede (pop)mix. Ondanks al zijn tekortkomingen verdong de NS-10 - en later de wat mildere NS-10M - met zijn kenmerkende witte woofer al snel de Auratone en hij staat nog steeds z'n mannetje op veel mixerbruggen en studiotafels.